

FORSVARET

Forsvarets logistikkorganisasjon

Rammeavtale

2023002541 – Undervisningstjenester innen prosjektledelse og
prosjektstyring for forsvarssektoren

Generelle kontraktbestemmelser

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING.....	4
1.1	Generelt	4
1.2	Brukere av Rammeavtalen	4
1.3	Oversikt over dokumentene	4
1.4	Rammeavtalens vedlegg	5
1.5	Tolkning - rangordning	5
1.6	Rammeavtalens formål	6
1.7	Leveringsomfang	6
1.8	Rammeavtalens varighet	6
1.9	Eksklusivitet	6
1.10	Partenes kontaktpersoner	6
2	BESTILLING UNDER RAMMEAVTALEN.....	7
2.1	Avbestilling.....	7
3	ENDRINGER AV RAMMEAVTALEN	8
3.1	Generelt	8
3.2	Endring av Rammeavtalen ved bruk av Endringsavtale	8
3.3	Utredning av risiko- og endringskonsekvenser	8
4	LEVERANDØRENS PLIKTER	9
4.1	Generelt	9
4.2	Nøkkelpersonell	9
4.3	Leveringstid	9
4.4	Leverandørens bankforbindelse	9
4.5	Underleverandører	9
4.6	Innsyn.....	10
4.7	Taushetsplikt	10
4.8	Informasjonsplikt ved insolvens.....	11
4.9	Leverandørens forpliktelser i forbindelse med avslutning av rammeavtalen	11
4.10	Leverandørens forpliktelser i forbindelse med vedtatte internasjonale sanksjoner	11
5	LEVERANDØRENS MISLIGHOLD	12
5.1	Mangel	12
5.2	Oppdragsgivers reklamasjon.....	12
5.3	Forsinkelse	12
5.4	Leverandørens informasjonsplikt ved mislighold	13
6	OPPDAGSGIVERS SANKSJONER VED MISLIGHOLD	13
6.1	Dagbot ved forsinkelse	13
6.2	Avhjelp	13
6.3	Oppdragsgivers rett til å avvise mangelfulle leveranser	14
6.4	Prisavslag	14
6.5	Tilbakeholdelse av betaling.....	14
6.6	Heving	14

FORSVARET

Forsvarets logistikkorganisasjon

6.7	Forventet mislighold	15
7	OPPDRAKSGIVERS PLIKTER	15
7.1	Medvirkning	15
7.2	Taushetsplikt	16
8	OPPDRAKSGIVERS MISLIGHOLD	16
8.1	Hva som anses som mislighold	16
8.2	Oppdragsgivers varslingsplikt ved mislighold	16
9	LEVERANDØRENS SANKSJONER VED MISLIGHOLD	16
9.1	Tilbakeholdelse	16
9.2	Forsinkelsesrente	16
9.3	Heving	16
10	ERSTATNING	16
11	PRIS- OG BETALINGSBETINGELSER	17
12	RETTIGHETER	17
12.1	Eiendomsrett til materiell mv.	17
12.2	Leverandørens rettigheter	17
12.3	Oppdragsgivers rettigheter	17
13	RETTSMANGLER	17
14	SKADESLØSHOLDELSE	18
15	FORCE MAJEURE	18
16	MERKING AV OPPDRAGSGIVERS EIENDOM	18
17	ØVRIGE BESTEMMELSER	19
17.1	Besøksrutiner	19
17.2	Gjenbruk av informasjon	19
17.3	Markedsføring og forholdet til media	19
17.4	Forsikringer	19
18	INFORMASJONSSIKKERHET OG PERSONOPPLYSNINGSVERN	19
18.1	Informasjonssikkerhet	19
18.2	Personopplysningsvern	20
19	TVISTER	21

1 Innledning

1.1 Generelt

Denne rammeavtalen ("Rammeavtalen") er inngått av og mellom

Forsvarets logistikkorganisasjon på den ene side

og

<COMPANYNAME ("Leverandøren") på den annen side.

1.2 Brukere av Rammeavtalen

Oppdragsgiver inngår denne Rammeavtalen på vegne av følgende virksomheter:

- Forsvaret
- Forsvarsdepartementet (FD)
- Forsvarsmateriell (FMA)
- Forsvarets forskningsinstitutt (FFI)
- Forsvarsbygg (FB)
- Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM)

Representanter for alle brukere vil kunne gjøre avrop på Rammeavtalen.

Forsvarets logistikkorganisasjon og Brukerne av Rammeavtalen omtales i fellesskap som «Oppdragsgiver».

Oppdragsgiver og Leverandøren kalles i fellesskap «Partene» og enkeltvis «Parten».

1.3 Oversikt over dokumentene

Rammeavtalen består av følgende dokumenter:

- Generelle kontraktbestemmelser (dette dokument)
- Vedlegg som spesifisert i punkt 1.4

FORSVARET

Forsvarets logistikkorganisasjon

1.4 Rammeavtalens vedlegg

Følgende vedlegg inngår som del av Rammeavtalen:

Vedlegg		Vedlagt?	
		Ja	Nei
Vedlegg B	Kravspesifikasjon	☒	☐
Vedlegg B1	Kursbeskrivelse	☒	☐
Vedlegg B2	Ressursmatrise	☒	☐
Vedlegg B3	CV-mal for tilbudt personell	☒	☐
Vedlegg B4	Forespørsel	☒	☐
Vedlegg C	Pris- og betalingsbetingelser	☒	☐
Vedlegg D	Prisskjema	☒	☐
Vedlegg E	Leveringsbetingelser	☒	☐
Vedlegg F	Administrative bestemmelser	☒	☐
Vedlegg G	Etiske krav	☒	☐
Vedlegg I	Endringer i de generelle kontraktbestemmelsene	☒	☐
Vedlegg J	Endringer av leveranse etter avtaleinngåelsen	☒	☐
Vedlegg K	Mal for databehandleravtale	☒	☐
Blanketter:			
	Blankett Endringsavtale	☐	☒
	Blankett Søknad om endring	☐	☒

1.5 Tolkning - rangordning

Ved motstrid skal følgende tolkningsprinsipper legges til grunn:

1. De generelle kontraktbestemmelsene går foran de øvrige vedleggene.
2. Vedlegg B (Kravspesifikasjon) går foran de øvrige vedleggene.
3. I den utstrekning det fremgår klart og utvetydig hvilket punkt eller hvilke punkter som er endret, erstattet eller gjort tillegg til, skal følgende motstridprinsipper gjelde:
 - a. Vedlegg I (Endringer i de generelle kontraktbestemmelsene) går foran de generelle kontraktbestemmelsene.

FORSVARET

Forsvarets logistikkorganisasjon

- b. Dersom de generelle kontraktbestemmelsene henviser endringer til et annet vedlegg enn Vedlegg I (Endringer i de generelle kontraktbestemmelsene), går slike endringer foran de generelle kontraktbestemmelsene.
- c. Vedlegg J (Endringer av leveransen etter avtaleinngåelsen) går foran de øvrige vedleggene, med unntak av Vedlegg I (Endringer i de generelle kontraktbestemmelsene).

Dersom partene har inngått en databehandleravtale, har databehandleravtalen forrang ved eventuell motstrid med avtalens bestemmelser knyttet til behandling av personopplysninger.

1.6 Rammeavtalens formål

Rammeavtalens formål er å dekke forsvarssektorens behov for undervisningstjenester innen prosjektledelse og prosjektstyring ved bruk av PRINSIX prosjektmodell, samt videreutvikle eksisterende kursportefølje i PRINSIX.

1.7 Leveringsomfang

Leverandøren skal i henhold til Rammeavtalen levere undervisningstjenester basert på konkrete utdanningsmoduler. Leverandøren skal i tillegg bistå med videreutvikling av undervisningstjenester. Leverandøren har ansvaret for at ytelsene passer sammen på en helhetlig måte.

Det vises til Vedlegg B (Kravspesifikasjon) og Vedlegg B1 (Kursbeskrivelse) for nærmere angivelse av anskaffelsens omfang.

1.8 Rammeavtalens varighet

Rammeavtalen varer i 2 (to) år fra signeringstidspunktet. Dersom Oppdragsgiver ikke ønsker å forlenge Rammeavtalen, gir Oppdragsgiver skriftlig varsel om dette 3 (tre) måneder før Rammeavtalens utløp. Dersom Oppdragsgiver ikke varsler om Rammeavtalens utløp, vil Rammeavtalen automatisk forlenges med 1 (ett) år om gangen i ytterligere 2 (to) år. Rammeavtalens maksimale varighet vil være 4 (fire) år.

Avrop under Rammeavtalen kan skje i hele avtaleperioden. Hvert avrop kan ha en varighet utover Rammeavtalens varighet, og da slik at bestemmelser i Rammeavtalen som angår det enkelte avropet gjelder tilsvarende også etter Rammeavtalens opphør.

1.9 Eksklusivitet

Rammeavtalen vil ikke gi Leverandøren en eksklusiv rett til å levere leveringsomfanget som nevnt i punkt 1.7. Oppdragsgiver forbeholder seg således retten til å inngå avtaler med andre enn Leverandøren der dette er hensiktsmessig.

1.10 Partenes kontaktpersoner

Hver av Partene skal oppnevne én kontaktperson som skal være bemyndiget til å opptre på vegne av Parten i alle saker som angår gjennomføringen av Rammeavtalen. Partenes kontaktpersoner er angitt i Vedlegg F (Administrative bestemmelser).

Det er kun bemyndigede kontaktpersoner som kan foreta endringer i Partenes rettigheter og forpliktelser under denne Rammeavtalen, med mindre annet fremgår av Vedlegg F (Administrative bestemmelser).

Med mindre annet fremgår av Vedlegg F (Administrative bestemmelser), skal Partene besvare henvendelser fra den annen Part uten ugrunnet opphold.

2 Bestilling under Rammeavtalen

Oppdragsgiver vil fylle ut en forespørsel og oversende utkast til Vedlegg B4 (Forespørsel) til Leverandøren.

Leverandøren skal besvare Oppdragsgivers forespørsel skriftlig innen 7 virkedager etter mottak av forespørselen.

Bestilling formaliseres ved at Oppdragsgiver sender en skriftlig innkjøpsordre (IO) eller annen bestillingsreferanse til Leverandøren. Vedlegg B4 (Forespørsel) til Leverandøren skal være vedlegg til innkjøpsordren.

Leverandøren plikter til slutt å sende skriftlig ordrebekreftelse til Oppdragsgiver. Fagansvarlig oppgitt i Vedlegg F (Administrative bestemmelser) skal stå på kopi på enhver bekreftelse av bestillinger. Ordrebekreftelsen skal minimum inneholde informasjon om:

- hva som er bestilt
- når og hvor tjenesten skal leveres
- pris
- kontaktinformasjon på bestiller med etatstilhørighet, jf. punkt 1.2

Med mindre annet er avtalt, skal ordrebekreftelsen sendes Oppdragsgiver senest innen tre virkedager etter mottak av innkjøpsordren.

Dersom ordrebekreftelsen avviker fra innkjøpsordren, skal dette uttrykkelig opplyses og spesifiseres av Leverandøren, uavhengig av avvikets størrelse. Avvik fra innkjøpsordren er ikke bindende med mindre Oppdragsgiver skriftlig godtar avvikene.

2.1 Avbestilling

Dersom en kursmodul avbestilles senere enn 20 kalenderdager før avtalt oppstartstidspunkt påløpet det et fast avbestillingsgebyr på NOK 7.500,-.

Leverandøren kan fakturere avbestillingsgebyret i egen faktura til Oppdragsgiver. Dersom Leverandøren avbestiller i henhold til dette punktet, skal avbestillingsgebyret krediteres på neste faktura til Oppdragsgiveren.

2.1.1 Frafall fra kurs underveis i gjennomføringen

Dersom en kurselev får frafall fra allerede forpliktet modul senere enn 20 kalenderdager før avtalt oppstartstidspunkt, kan Leverandøren kun kreve betaling tilsvarende den modulen som var planlagt gjennomført og/eller som kurseleven har påstartet.

3 Endringer av Rammeavtalen

3.1 Generelt

Partene kan inngå en Endringsavtale ved anvendelse av gjeldende blanketter, jf. Pkt. 3.2.

Leverandøren har ikke krav på kompensasjon av utgifter i forbindelse med utarbeidelse av blanketter.

Ved endringer av de generelle kontraktbestemmelsene inntas disse i Vedlegg I (Endringer i de generelle kontraktbestemmelsene). Ved endringer av leveranser inntas disse i Vedlegg J (Endringer av leveransen etter avtaleinngåelsen). Leverandøren skal føre en løpende oversikt over de overnevnte vedlegg og skal på Oppdragsgivers forespørsel fremlegge oppdatert kopi.

3.2 Endring av Rammeavtalen ved bruk av Endringsavtale

Endringsprosedyren kan iverksettes av både Oppdragsgiver og Leverandør.

Oppdragsgiver iverksetter endringsprosedyren ved skriftlig anmodning som beskriver den ønskede endringen av Rammeavtalen. Dersom endringen har konsekvenser for pris- og betalingsbetingelser, jf. pkt. 11, skal Leverandøren spesifisere sitt krav innen 14 (fjorten) virkedager fra mottak av skriftlig anmodning.

Leverandøren iverksetter endringsprosedyren ved utstedelse av Blankett - Søknad om endring til Oppdragsgivers kontraktsansvarlig oppgitt i Vedlegg F (Administrative bestemmelser). Søknaden skal utrede eventuelle risiko- og endringskonsekvenser, jf. pkt. 3.3.

Endringer i pris- og betalingsbetingelser, jf. pkt. 11, beregnes med utgangspunkt i time- og/eller enhetsprisene som fremgår av Vedlegg D (Prisskjema). Dette forutsetter at endringens innhold i det vesentlige er likeartet med tjenestene eller produktene det er fastsatt time- eller enhetspris.

Dersom det ikke er mulig å beregne endringer i pris- og betalingsbetingelser, jf. pkt. 11, på bakgrunn av timeprisene og/eller enhetsprisene i Vedlegg D (Prisskjema), skal Leverandøren fremsette et tilbud på tillegg eller fradrag for endringene i overnevnte spesifiserte Blankett. Tilbudet skal reflektere det generelle prisnivået i Rammeavtalen.

Søknad om endring skal vedlegges Endringsavtalen.

Rammeavtalen er endret når Partene har undertegnet Blankett – Endringsavtale. Partene kan ikke gjøre gjeldende andre følger av endringen enn de som er inntatt i Endringsavtalen.

3.3 Utredning av risiko- og endringskonsekvenser

Ved søknad om endring skal Leverandøren utrede risiko- og endringskonsekvenser. Søknaden om endring skal som minimum omfatte følgende punkter:

- (a) Beskrivelse av endringen
- (b) Beskrivelse av omfang og tidsforbruk for arbeid som må utføres som en følge av endringen
- (c) Virkningen på Rammeavtalen

- (d) Virkningen på eventuell fremdriftsplan/produksjonsplan e.l.
- (e) Endrede krav til Oppdragsgivers medvirkning

4 Leverandørens plikter

4.1 Generelt

Leverandøren skal oppfylle sine forpliktelser etter Rammeavtalen med den grad av faglig dyktighet som kan forventes av anerkjente leverandører innenfor sin bransje og profesjon eller liknende bransjer og profesjoner. Leveransen skal være i overensstemmelse med kravene i Rammeavtalen, og ellers være av god kvalitet og egnet for det tiltenkte formål.

Leverandøren skal av eget tiltak informere Oppdragsgivers kontaktpersoner oppgitt i Vedlegg F (Administrative bestemmelser) skriftlig dersom Leverandøren mener at en potensiell endring av leveransen vil kunne medføre lavere kostnader eller forbedringer av Rammeavtalen. Tilsvarende gjelder ved implementeringen.

Leverandøren skal på Oppdragsgivers anmodning legge frem dokumentasjon på at Leverandøren har alle nødvendige tillatelser og godkjenninger i forbindelse med leveransen.

4.2 Nøkkelpersonell

Dersom det stilles krav om nøkkelpersonell i Vedlegg F (Administrative bestemmelser), kan utskiftning av slikt personell ikke skje med mindre det foreligger saklig grunn og utskiftningen er godkjent av Oppdragsgiver. Leverandørens behov for omdisponering av nøkkelpersonell til et annet oppdrag er ikke å anse som saklig grunn. Opplæring av nytt personell skal bekostes av Leverandøren.

Utskiftning av personell skal ikke påvirke leveransen eller påføre Oppdragsgiver økte kostnader.

4.3 Leveringstid

Leverandøren skal levere i henhold til de angitte frister som fremgår av Vedlegg E (Leveringsbetingelser).

4.4 Leverandørens bankforbindelse

Leverandørens bankforbindelse skal oppgis i Vedlegg F (Administrative bestemmelser).

4.5 Underleverandører

4.5.1 Leverandørens rett til å bruke underleverandører

Leverandøren kan benytte underleverandører til oppfyllelse av sine forpliktelser under Rammeavtalen. Underleverandører angitt i Vedlegg F (Administrative bestemmelser) er godkjent av Oppdragsgiver. Dersom Leverandøren ønsker å benytte nye underleverandører, eller bytte ut en eksisterende, skal dette godkjennes skriftlig av Oppdragsgivers kontraktsansvarlig oppgitt i Vedlegg F (Administrative bestemmelser).. Slikt samtykke kan ikke nektes uten saklig grunn.

4.5.2 Krav til underleverandører

Leverandøren skal sikre at alle kontrakter med underleverandører gir Oppdragsgiver samme rettigheter som etter Rammeavtalen, og at kravene i Rammeavtalen gjelder for underleverandørenes oppfyllelse av avtaleforpliktelsene.

Leverandøren kan ikke benytte underleverandører som nekter å godta disse betingelsene og kravene, med mindre Oppdragsgiver skriftlig godkjenner dette.

Leverandøren skal på anmodning gi Oppdragsgiver innsyn i hvordan ovennevnte krav er ivaretatt i enhver kontrakt med underleverandører som benyttes til oppfyllelse av Rammeavtalen.

4.5.3 Underleverandørenes forpliktelser

Dersom Leverandøren ikke selv er i stand til å oppfylle sine forpliktelser etter Rammeavtalen, kan Oppdragsgiver kreve at underleverandøren fortsetter å levere sin ytelse i henhold til avtalen med Leverandøren. Oppdragsgiver garanterer i slike tilfeller for Leverandørens motytelser etter avtalen mellom Leverandøren og underleverandøren. Leverandøren forplikter seg til å ivareta dette i sin kontrakt med underleverandør(e). Denne bestemmelsen fritar imidlertid ikke Leverandøren, som fortsatt er gjeldende kontraktspart, fra sine kontraktsforpliktelser etter Rammeavtalen.

4.5.4 Underleverandørenes status

Leverandøren forblir fullt ut ansvarlig for oppfyllelsen av alle sine forpliktelser etter Rammeavtalen, selv om Leverandøren lar underleverandøren stå for hele eller deler av oppfyllelsen av avtalen.

4.6 Innsyn

Leverandøren skal gi Oppdragsgiverens kontrollorgan, eller den kontrollinstans som Oppdragsgiver bemyndiger, innsyn i alle opplysninger, dokumenter og lignende, som denne representant mener er av betydning for Leverandørens utførelse av oppdrag under Rammeavtalen. Dette vil kunne omfatte, men er ikke begrenset til, innsyn i Leverandørens kvalitetssikring, leverandøranalyser, kostnadskontroll, transaksjonsoversikt, samt sikkerhetsbeskyttelse. Alle virksomhetene i leverandørkjeden skal dersom Oppdragsgiver krever det gi Oppdragsgiver fullmakt til å innhente relevante skatteopplysninger før kontraktsinngåelse og i hele kontraktsperioden via Skatteetatens ordning 1507 - Opplysninger om skatt og avgift.

Leverandøren må videre gi fysisk adgang til alle eiendommer og lokaliteter for Oppdragsgivers representanter der det er nødvendig for at disse skal kunne utføre sine oppdrag.

Eventuelle ytterligere krav til innsyn fremgår av Vedlegg C (Pris- og betalingsbetingelser).

4.7 Taushetsplikt

Informasjon som Leverandøren blir kjent med i forbindelse med dette avtaleforholdet og gjennomføringen av avtalen, skal behandles fortrolig. Dette gjelder ikke dersom informasjonen allerede er offentlig kjent eller bekjentgjørelse er nødvendig for oppfyllelse av Rammeavtalen. Der slik informasjon må gjøres kjent overfor tredjepart for å sikre oppfyllelse av Rammeavtalen, skal Leverandøren innhente taushetserklæring fra tredjepart.

Leverandøren skal innhente forhåndstillatelse fra Oppdragsgiver dersom informasjon om Rammeavtalen skal gjøres kjent for offentligheten som en del av Leverandørens markedsføring eller av andre grunner.

Taushetsplikten varer gjennom hele avtaleperioden, så vel som etter Rammeavtalens opphør, hvis ikke annet er skriftlig avtalt med Oppdragsgiver eller følger av lov eller forskrift.

4.8 Informasjonsplikt ved insolvens

Leverandøren skal uten ugrunnet opphold skriftlig informere Oppdragsgiver dersom Leverandøren er insolvent.

Leverandøren er insolvent dersom denne ikke kan oppfylle sine forpliktelser etter hvert som de forfaller, med mindre betalingsudyktigheten må antas å være forbigående. Insolvens foreligger likevel ikke dersom Leverandørens eiendeler og inntekter til sammen antas å kunne gi full dekning for Leverandørens forpliktelser, selv om oppfyllelse av forpliktelsene vil bli forsinket ved at dekning må søkes ved salg av eiendelene.

4.9 Leverandørens forpliktelser i forbindelse med avslutning av rammeavtalen

Ved opphør av Rammeavtalen skal Leverandøren på Oppdragsgivers anmodning lojalt og aktivt bidra med opplysninger om avtaleforholdet. Dette omfatter de opplysninger Oppdragsgiver finner nødvendig ved konkurranseutsetting av avtalen, samt ved overgang til og etablering av avtale med ny leverandør. Slike opplysninger vil blant annet kunne omfatte informasjon om ansatte som er relevant ved eventuell virksomhetsoverdragelse. Forpliktelsene etter denne bestemmelsen skal ytes vederlagsfritt.

Leverandøren plikter ikke å gi opplysninger som er omfattet av lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 13.

Ved rammeavtalens opphør skal følgende overleveres til Oppdragsgivers fagansvarlig oppgitt i Vedlegg F (Administrative bestemmelser) vederlagsfritt:

- Oppdragsgivers undervisningsmaterieell (e-læringsmoduler, leksjoner, støttelitteratur og annet kursmaterieell)
- andre dokumenter og/eller informasjon om kursdeltakere, oppgaver, fremdriftsoppfølging, rapporter og lignende

4.10 Leverandørens forpliktelser i forbindelse med vedtatte internasjonale sanksjoner

Leverandøren skal påse at Leverandøren ikke omfattes av de vedtatte sanksjoner med hjemmel i sanksjonsloven (lov 14.04.2021 nr. 18). Leverandøren er ansvarlig for at underleverandører, kontraktsmedhjelpere og andre han er avhengig av for oppfyllelse av kontrakten ikke omfattes av vedtatte sanksjoner.

Leverandøren skal ta kontakt med Oppdragsgiver, uten ugrunnet opphold, dersom leverandøren blir kjent med forhold som kan medføre at deres gjennomføring av kontrakten innebærer handlinger eller involvering i strid med vedtatte sanksjoner.

Leverandøren skal iverksette egne tiltak for å sikre overholdelse av denne kontraktsbestemmelsen, og skal på forespørsel kunne dokumentere rutiner rundt dette.

Oppdragsgiver kan be leverandøren levere ytterligere dokumentasjon på at leverandøren eller noen han svarer for, ikke omfattes av de aktuelle sanksjoner, dersom Oppdragsgiver anser det nødvendig.

Manglende oppfyllelse av pliktene i denne bestemmelse utgjør et vesentlig mislighold, jf. 6.6.1.

5 Leverandørens mislighold

5.1 Mangel

Det foreligger mangel dersom leveransen ikke er i samsvar med de krav til art, mengde, kvalitet, andre egenskaper og innpakning som følger av Rammeavtalen.

Det foreligger også mangel dersom leveransen ikke kan benyttes til å oppfylle anskaffelsens formål, leveransen krenker tredjeparts rettigheter, eller dersom leveransen avviker fra Rammeavtalen eller avropet hva gjelder garantier og lignende.

Det foreligger likevel ikke en mangel dersom Leverandøren godtgjør at mangelen skyldes Oppdragsgiver eller forhold på Oppdragsgiver side.

5.2 Oppdragsgivers reklamasjon

I tilfelle mangel skal Oppdragsgiver gi Leverandøren skriftlig melding om mangelen innen rimelig tid etter at forholdet ble oppdaget.

Oppdragsgiver kan i alle tilfeller ikke reklamere senere enn 24 måneder etter faktisk leveringstidspunkt.

Ovennevnte frister gjelder også for enhver erstattet eller reparert del i en leveranse, regnet fra det tidspunkt erstatningen eller reparasjonen fant sted. Reklamasjonsfristen begynner ikke å løpe så lenge det utføres rettingsarbeid eller annen aktivitet som er nødvendig for å oppfylle kravene i Rammeavtalen.

De nevnte reklamasjonsfrister gjelder ikke dersom Leverandøren har opptrådt grovt uaktsomt eller i strid med redelighet og god tro. Reklamasjonsfristene gjelder heller ikke dersom Leverandøren ved garanti eller annen avtale har påtatt seg ansvar for mangler i lengre tid.

5.3 Forsinkelse

Dersom leveransen, eller deler av denne, ikke finner sted, eller blir levert for sent i forhold til avtalt levering, og dette ikke skyldes Oppdragsgiver eller forhold på Oppdragsgivers side, foreligger det en forsinkelse.

Det foreligger også forsinkelse dersom Leverandøren ikke overholder fristene for rapportering angitt i Vedlegg F (Administrative bestemmelser).

5.3.1 Tilleggsfrist

Leverandøren kan be om tilleggsfrist dersom han ser at leveransen vil bli forsinket. Eventuell tilleggsfrist må skriftlig godkjennes av Oppdragsgiver for å kunne gjøres gjeldende. For den perioden godkjent tilleggsfristen løper, kan Oppdragsgiver ikke gjøre gjeldende heving, dagbot eller kreve erstatning.

Tilleggsfrist har ingen virkning for Oppdragsgivers rett til heving, dagbot eller erstatning som er opparbeidet før tilleggsfristen ble avtalt.

5.4 Leverandørens informasjonsplikt ved mislighold

Dersom Leverandøren hindres i å oppfylle sine plikter, skal han uten ugrunnet opphold gi skriftlig melding til Oppdragsgiver om hindringen og dens virkning på muligheten til å oppfylle leveransen.

Leverandøren skal gjøre det som med rimelighet kan kreves for å løse problemet. Oppdragsgiver skal holdes løpende oppdatert om det Leverandøren foretar seg for å sikre oppfyllelse av Rammeavtalen og avropet.

Oppdragsgiver skal søke å forebygge og begrense skadevirkningene av Leverandørens mislighold, uten at dette reduserer Leverandørens ansvar.

6 Oppdragsgivers sanksjoner ved mislighold

6.1 Dagbot ved forsinkelse

Med mindre annet fremgår av Vedlegg E (Leveringsbetingelser) eller Vedlegg F (Administrative bestemmelser) er oversittelse av angitte frister å anse som en forsinkelse. Forsinkelse fra Leverandørens side kan gi grunnlag for dagbot.

Dagboten utgjør 0,1 % av det totale vederlaget av bestillingen eksklusive merverdiavgift per kalenderdag regnet fra og med kalenderdagen forsinkelsen inntraff. Dagboten er begrenset oppad til 90 kalenderdager. Dagboten begynner å løpe automatisk. Oversittelse av angitte frister utover 90 kalenderdager utgjør et vesentlig mislighold.

Dersom Leverandøren ikke oversender statistikk etter Vedlegg F (Administrative bestemmelser) punkt 3 innen de oppgitte frister er det en forsinkelse og det påløper en bot på NOK 5 000,- kalenderdagen forsinkelsen inntraff. Deretter påløper det dagbot på NOK 500,- per kalenderdag regnet fra og med kalenderdagen etter at forsinkelsen inntraff. Dagbøter løper inntil statistikk er levert eller i maksimalt 90 kalenderdager per halvår.

6.2 Avhjelp

Når Oppdragsgiver reklamerer, skal Leverandøren iverksette avhjelp uten ugrunnet opphold. Avhjelp kan skje ved retting, omlevering, tilleggslevering, eller på annen måte som bidrar til at leveransen oppnår avtalt kvalitet og omfang etter Rammeavtalen og det enkelte avropet. Leverandøren kan ikke kreve å få utføre avhjelp dersom dette er til vesentlig ulempe for Oppdragsgiver.

Leverandøren er ansvarlig for alle kostnader i forbindelse med avhjelpen, inkludert kostnader i tilfeller hvor leveransen må transporteres mellom Oppdragsgiver og Leverandøren. Avhjelp kan foregå på Oppdragsgivers eiendom dersom dette er avtalt mellom Oppdragsgiver og Leverandøren.

Dersom Leverandøren ikke har avhjulpet mangelen innen rimelig tid eller en eventuell avtalt tidsfrist, eller dersom vilkårene for heving foreligger, skal Leverandøren dekke Oppdragsgivers utgifter ved avhjelp fra tredjepart eller ved å avhjelpe mangelen selv. Oppdragsgiver kan imidlertid ikke selv eller ved hjelp av tredjepart avhjelpe mangelen før eventuell tilleggsfrist er utløpt. Oppdragsgiver skal informere Leverandøren skriftlig før slik avhjelp iverksettes.

Leverandøren er forpliktet til å oversende all nødvendig informasjon og rettigheter til å bruke slik informasjon til Oppdragsgiver, eventuelt hans tredjeparter, der dette er nødvendig for å avhjelpe mangelsituasjonen.

Oppdragsgiver kan kreve endrede eller nye godkjenningstester og/eller prosedyrer for å godkjenne leveransen på nytt etter utført avhjelp. Slike nye tester gjennomføres for Leverandørens regning, og skal forsikre at spesifikasjonene og kravene i Rammeavtalen og avropet fortsatt er oppfylt.

Avhjelp fra Leverandøren, tredjepart eller Oppdragsgiver selv, fratar ikke Oppdragsgiver retten til å kreve erstatning for forsinket kontraktoppfyllelse eller mangelfull levering.

6.3 Oppdragsgivers rett til å avvise mangelfulle leveranser

Dersom det foreligger en mangel, kan Oppdragsgiver frem til leveransen er mottatt avvise mangelfulle deler av leveransen samt de deler av leveransen som påvirkes av mangelen. Avvisningen skal bekreftes skriftlig uten ugrunnet opphold. Avviste leveranser skal anses som ikke leverte, og bestemmelsene om forsinkelse vil dermed få anvendelse.

6.4 Prisavslag

Dersom Leverandøren ikke iverksetter avhjelp uten ugrunnet opphold, eller etter to forsøk ikke har lyktes i å avhjelpe mangelen, kan Oppdragsgiver kreve et forholdsmessig prisavslag.

Prisavslag er kompensasjon for den reduserte verdi av leveransen som følge av mangelen, og kommer i tillegg til eventuell annen erstatning og/eller dagbot.

6.5 Tilbakeholdelse av betaling

Ved Leverandørens mislighold kan Oppdragsgiver holde tilbake betalingen inntil det er dokumentert at forholdet er bragt i orden. Oppdragsgiver kan bare holde tilbake en sum som er nødvendig for å sikre Oppdragsgivers krav som følge av misligholdet.

6.6 Heving

6.6.1 Heving av Rammeavtalen

Dersom det foreligger vesentlig mislighold, kan Oppdragsgiver etter å ha gitt Leverandøren skriftlig varsel og rimelig frist til å bringe forholdet i orden, heve hele eller deler av Rammeavtalen med øyeblikkelig virkning.

6.6.2 Heving av avrop

Oppdragsgiver kan heve hele eller deler av et avrop med øyeblikkelig virkning dersom leveransen er vesentlig forsinket eller det for øvrig foreligger vesentlig mislighold. Vesentlig forsinkelse foreligger når levering ikke er skjedd innen maksimal dagbot i henhold til punkt 6.1, eller innen utløpet av en tilleggsfrist hvis den utløper senere.

Dersom Oppdragsgiver hever ett avrop, kan han samtidig heve andre avrop dersom avropene er gjensidig avhengige av hverandre. Avropene vil være gjensidig avhengige av hverandre dersom de aktuelle avropene ikke kan brukes til det formål som var forutsatt mellom Partene på det tidspunkt Rammeavtalen ble inngått eller avropene ble foretatt.

6.6.3 Heving ved straffbare forhold

Oppdragsgiver kan heve Rammeavtalen med umiddelbar virkning dersom Leverandøren er rettskraftig dømt for deltagelse i en kriminell organisasjon, korrupsjon, bedrageri, hvitvasking, terrorfinansiering eller er kjent skyldig i straffbare forhold som angår den yrkesmessige vandel.

6.6.4 Heving ved konkurs e.l.

Oppdragsgiver kan, så fremt ikke annet følger av ufravikelig lov, heve Rammeavtalen med umiddelbar virkning dersom det i forbindelse med Leverandørens virksomhet åpnes gjeldsforhandlinger, avtales gjeldsordning, konkurs eller annen form for kreditorstyring, eller dersom Leverandørens virksomhet blir avvirket, innstilt, eller er i lignende prosess med hjemmel i gjeldende rett.

6.6.5 Dekningskjøp ved heving

Ved heving har Oppdragsgiver rett til å foreta dekningskjøp på rimelig måte og innen rimelig tid etter hevingen.

Oppdragsgiver har krav på erstatning for differansen mellom kontraktsprisen og prisen på dekningskjøpet. Denne erstatningen får ikke innvirkning på Oppdragsgivers øvrige rett til erstatning etter Rammeavtalen.

6.7 Forventet mislighold

Oppdragsgiver kan holde sine ytelser tilbake dersom det fremgår av Leverandørens handlemåte eller av en alvorlig svikt i hans kredittverdighet eller evne til å oppfylle at han ikke kommer til å oppfylle en vesentlig del av sine kontraktsforpliktelser.

Dersom det er klart at det vil inntre mislighold fra Leverandørens side før avtalt leveringstid, og dette gir Oppdragsgiver rett til å heve avropet, kan Oppdragsgiver, etter å ha gitt Leverandøren en kort frist for å fremskaffe tilstrekkelig sikkerhet for at hans kontraktsforpliktelser vil bli oppfylt, heve avropet med umiddelbar virkning før avtalt leveringstid.

7 Oppdragsgivers plikter

7.1 Medvirkning

Oppdragsgiver skal yte slik medvirkning som er rimelig å vente av ham for at Leverandøren skal kunne oppfylle sine plikter etter Rammeavtalen.

7.2 Taushetsplikt

Oppdragsgiver er bundet av bestemmelsene om taushetsplikt i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) gjennom hele avtaleperioden, også etter at denne er løpt ut.

8 Oppdragsgivers mislighold

8.1 Hva som anses som mislighold

Det foreligger mislighold fra Oppdragsgivers side hvis Oppdragsgiver ikke oppfyller sine plikter etter Rammeavtalen eller avropet. Det foreligger likevel ikke mislighold hvis misligholdet skyldes forhold på Leverandørens side.

8.2 Oppdragsgivers varslingsplikt ved mislighold

Hindres Oppdragsgiver i å oppfylle sine kontraktsforpliktelser til rett tid, skal han uten ugrunnet opphold gi melding til Leverandøren om hindringen og dens virkning på muligheten til å oppfylle.

9 Leverandørens sanksjoner ved mislighold

9.1 Tilbakeholdelse

Leverandøren kan holde tilbake ytelser etter Rammeavtalen som følge av Oppdragsgivers mislighold dersom misligholdet er vesentlig.

9.2 Forsinkelsesrente

Hvis Oppdragsgiver ikke betaler til avtalt tid, har Leverandøren krav på rente i henhold til lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. (forsinkelsesrenteloven).

9.3 Heving

Ved betalingsmislighold kan Leverandøren heve Rammeavtalen dersom Oppdragsgiver ikke har gjort opp forfalt vederlag innen 60 kalenderdager etter at Oppdragsgiver har mottatt Leverandørens skriftlige varsel.

Ved annet vesentlig mislighold kan Leverandøren sende Oppdragsgiver skriftlig varsel om at Rammeavtalen vil bli hevet, dersom ikke misligholdet opphører innen 60 kalenderdager fra Oppdragsgiver mottok varselet. Leverandøren kan ikke heve Rammeavtalen dersom Oppdragsgiver retter opp misligholdssituasjonen før fristens utløp.

10 Erstatning

Hver av Partene kan kreve erstattet direkte tap som følge av den annen parts mislighold, med de begrensninger som følger av Rammeavtalen.

Med direkte tap menes blant annet rimelige merkostnader ved dekningskjøp, samt eventuelle økte kostnader som følge av leverandørbytte. Erstatning for indirekte tap kan ikke kreves, med mindre den

misligholdende Parten eller noen denne svarer for har utvist grov uaktsomhet eller forsett. For sondringen mellom direkte og indirekte tap, legges reglene i lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp (kjl.) til grunn, se kjl. § 67 første til tredje ledd.

Hver av Partene har tapsbegrensningsplikt, og kan ikke kreve erstattet tap som Parten kunne og burde ha unngått.

Leverandøren er ansvarlig i samsvar med alminnelige erstatningsregler for skade som Leverandøren volder i forbindelse med gjennomføringen av leveransen, se lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning (skadeserstatningsloven) § 2-1.

11 Pris- og betalingsbetingelser

Alle priser og nærmere betingelser for vederlaget Oppdragsgiver skal betale for Leverandørens ytelser, fremgår av Vedlegg C (Pris- og betalingsbetingelser) og Vedlegg D (Prisskjema).

12 Rettigheter

12.1 Eiendomsrett til materiell mv.

Materiell som leveres av Leverandøren under Rammeavtalen, blir Oppdragsgivers eiendom fra leveringstidspunktet. Eiendomsrettens overgang medfører at Oppdragsgiver får full faktisk og rettslig råderett over materialet. Dette gjelder ikke e-læringssystem.

12.2 Leverandørens rettigheter

Leverandøren beholder de immaterielle rettigheter til sine produkter, herunder produkter som er utviklet spesielt for Oppdragsgiver, med mindre annet er avtalt i det enkelte tilfellet.

12.3 Oppdragsgivers rettigheter

Oppdragsgiver får en tidsubegrenset, vederlagsfri og ikke-eksklusiv rett til å utnytte de enkelte deler av leveransen/produktet (utvidet disposisjonsrett) omfattet av leverandørens immaterielle rettigheter, som utvikles eller tilpasses for Oppdragsgiver. Slik utvidet disposisjonsrett omfatter rett til å bruke, kopiere, modifisere og videreutvikle de enkelte deler av leveransen, enten selv eller ved hjelp av tredjepart. Oppdragsgiver har videre rett til å overdra sin utvidede disposisjonsrett til annen offentlig virksomhet, med mindre annet er avtalt i det enkelte tilfellet.

13 Rettsmangler

Leverandøren skal ha rett til å benytte alle sine innsatsfaktorer, herunder eventuelle løsninger tredjemann har rettighetene til, og skal sørge for at andres rettigheter ikke vil bli krenket ved gjennomføringen av Rammeavtalen.

14 Skadesløsholdelse

Leverandøren skal holde Oppdragsgiver skadesløs i følgende tilfeller:

- Skade på Leverandørens personell eller eiendom som oppstår ved oppfyllelsen av Rammeavtalen, med mindre skaden skyldes at Oppdragsgiver eller noen Oppdragsgiver svarer for har opptrådt forsettlig eller grovt uaktsomt.
- Krav fra tredjepart som følge av Leverandørens eventuelle krenkelser av tredjeparts rettigheter.
- Krav fra tredjepart for skade Leverandøren er ansvarlig for.
- Krav fra tredjepart for forurensning eller andre miljøskader Leverandøren er ansvarlig for.

Oppdragsgiver skal holde Leverandøren skadesløs for ethvert krav fra tredjepart som skyldes bruk av Oppdragsgivers tegninger, spesifikasjoner, lisenser eller lignende.

Den ene Parten skal umiddelbart varsle den andre Parten om eventuelle krav som kan gi grunnlag for skadesløsholdelse som nevnt i denne bestemmelsen.

15 Force majeure

Partene skal ikke anses for å ha misligholdt sine forpliktelser etter Rammeavtalen dersom Parten er forhindret fra å oppfylle sine forpliktelser grunnet force majeure.

Med force majeure menes en hendelse utenfor den berørte partens kontroll som Parten verken kunne eller burde ha forutsett på tidspunktet Rammeavtalen eller det aktuelle avrop ble inngått, og som ikke med rimelighet kunne ha vært unngått eller overvunnet.

Den rammede Partens forpliktelser suspenderes så lenge force majeure-situasjonen varer. Den andre Partens motytelse suspenderes i samme tidsrom.

Dersom en Part mener at en force majeure-situasjon er inntrådt, skal Parten så raskt som mulig informere den annen Part skriftlig med angivelse av den ventede forsinkelse forårsaket av force majeure-situasjonen.

Hver Part skal dekke sine egne kostnader som følge av force majeure-situasjoner, og force majeure skal ikke påvirke avtalt pris.

Hvis en force majeure-situasjon vedvarer uten avbrudd i mer enn 90 kalenderdager, eller det godtgjøres at den vil gjøre det, kan hver av Partene heve Rammeavtalen helt eller delvis etter 15 kalenderdagers skriftlig varsel, herunder avrop for så vidt angår de deler som er berørt av force majeure-situasjonen.

16 Merking av Oppdragsgivers eiendom

Dersom Leverandøren er i besittelse av Oppdragsgivers eiendom, skal disse eiendelene tydelig merkes med «Forsvarets eiendom». Oppdragsgivers eiendeler skal oppbevares adskilt, slik at eiendelen lar seg identifisere.

17 Øvrige bestemmelser

17.1 Besøksrutiner

Leverandøren er forpliktet til å følge Oppdragsgivers gjeldende besøksrutiner ved besøk på Oppdragsgivers anlegg. Utenlandske statsborgere skal fylle ut dokumentet «Request for Visit» i samsvar med «Guide for clearance of foreign citizens visiting Norway». Oppdragsgiver vil oversende dokumentene til Leverandøren ved behov.

17.2 Gjenbruk av informasjon

Oppdragsgiver har rett til å bruke informasjon Oppdragsgiver har blitt kjent med under Rammeavtalen til andre formål, herunder gi informasjon videre til tredjepart i den grad det ikke bryter med taushetsplikten.

17.3 Markedsføring og forholdet til media

Enhver publisering eller meddelelse av opplysninger om avtalen og Oppdragsgiverforholdet skal på forhånd godkjennes av Oppdragsgivers kontaktperson, se Vedlegg F (Administrative bestemmelser).

Ovennevnte gjelder likevel ikke kortfattede overordnede opplysninger om avtalens art og omfang, samt eventuelt navn på referansepersoner, når disse opplysningene oppgis i forbindelse med en offentlig anskaffelseskonkurranse.

17.4 Forsikringer

Oppdragsgiver er selvassurandør.

Leverandøren skal ha forsikringer som er tilstrekkelige til å dekke de kravene fra Oppdragsgiver som følger av Leverandørens risiko eller ansvar etter denne Rammeavtalen innenfor rammen av alminnelige forsikringsvilkår. Denne forpliktelsen ansees oppfylt dersom Leverandøren tegner ansvars- og risikoforsikring på vilkår som ansees som ordinære innenfor norsk forsikringsvirksomhet.

Leverandøren skal på forespørsel fra Oppdragsgiver redegjøre, og dokumentere, de av Leverandørens forsikringer som er relevante for oppfyllelse av denne bestemmelsen.

18 Informasjonssikkerhet og personopplysningsvern

18.1 Informasjonssikkerhet

Leverandøren skal iverksette forholdsmessige tiltak for å ivareta krav til informasjonssikkerhet i forbindelse med gjennomføring av tjenesten. Dette innebærer at Leverandøren skal iverksette forholdsmessige tiltak for å sikre konfidensialitet av Oppdragsgivers data samt tiltak for å sikre at data ikke kommer på avveie. Videre skal Leverandøren iverksette forholdsmessige tiltak mot utilsiktet endring og sletting av data samt mot angrep av virus og annen skadevoldende programvare.

Dersom Oppdragsgiver har nærmere krav til hvorledes informasjonssikkerheten skal ivaretas fra Leverandørens side, skal Oppdragsgiver angi dette i Vedlegg B (Kravspesifikasjon).

Leverandøren plikter å holde Oppdragsgivers data atskilt fra eventuelle tredjeparters data for å redusere faren for beskadigelse av data og/eller innsyn i data. Med atskilt forstås at nødvendige tekniske tiltak som sikrer data mot uønsket endring og innsyn, er iverksatt og opprettholdt. Som uønsket endring og innsyn anses også tilgang fra ansatte hos Leverandøren eller andre som ikke har behov for informasjonen i sitt arbeid for Oppdragsgiver.

Dersom Oppdragsgiver har nærmere krav til hvorledes Leverandøren skal ivareta kravet til atskillelse av data, skal Oppdragsgiver angi dette i Vedlegg B (Kravspesifikasjon).

Leverandøren skal påse at leverandører av tredjepartsleveranser foretar tilstrekkelig og nødvendig sikring av Oppdragsgivers data.

Dersom Oppdragsgiver har nærmere krav til hvorledes Leverandøren skal påse at leverandør(er) av tredjepartsleveranser foretar tilstrekkelig og nødvendig sikring av Oppdragsgivers data, skal Oppdragsgiver angi dette i Vedlegg B (Kravspesifikasjon).

18.2 Personopplysningsvern

Leverandøren skal gjennom planlagte og systematiske tiltak sørge for tilfredsstillende informasjonssikkerhet med hensyn til konfidensialitet, integritet, tilgjengelighet og robusthet ved behandling av personopplysninger.

Leverandøren skal dokumentere at informasjonssystemene og sikkerhetstiltakene er tilfredsstillende. Dokumentasjonen skal på forespørsel være tilgjengelig for Oppdragsgiver og dennes revisorer, samt for Datatilsynet og Personvernemnda.

Leverandøren kan ikke overlate personopplysninger til andre for lagring, bearbeidelse eller sletting uten at det på forhånd er innhentet særlig eller generell skriftlig tillatelse til dette fra Oppdragsgiver. Dersom det er innhentet særlig eller generell skriftlig tillatelse, skal Leverandøren underrette Oppdragsgiver om eventuelle planer om å benytte andre databehandlere eller utskiftning av databehandlere, og dermed gi Oppdragsgiver muligheten til å motsette seg slike endringer. Underleverandører som er godkjent av Oppdragsgiver skal fremgå av Vedlegg F (Administrative bestemmelser).

Personopplysninger skal ikke overføres til land utenfor EØS-området uten overføringsgrunnlag og dokumentasjon som påviser at vilkårene for å benytte overføringsgrunnlaget er oppfylt.

Dersom oppdraget går ut på å behandle personopplysninger på vegne av Oppdragsgiver, plikter Oppdragsgiver og Leverandøren å inngå en databehandleravtale i samsvar med personopplysningslovgivningen. Vedlegg K (Mal for databehandleravtale) må være inngått før behandlingen av personopplysninger påbegynnes.

Partenes erstatningsansvar for skade som rammer den registrerte eller andre fysiske personer og som skyldes overtredelse av personvernforordningen (forordning 2016/679), personopplysningsloven med

forskrifter eller annet regelverk som gjennomfører personvernforordningen, følger bestemmelsene i personvernforordningen artikkel 82. Erstatningsbegrensningen i punkt 10 kommer ikke til anvendelse for ansvar som følger av personvernforordningen artikkel 82.

Partene er hver for seg ansvarlige for overtredelsesgebyr ilagt i henhold til personvernforordningens art. 83.

19 Tvister

Partenes rettigheter og plikter etter Rammeavtalen bestemmes i sin helhet av norsk rett. Dersom det oppstår tvist mellom Partene om tolkningen eller rettsvirkningene av avtalen, skal tvisten først søkes løst gjennom forhandlinger.

Leverandøren har ikke anledning til å innstille eller redusere sine ytelser på bakgrunn av tvist vedrørende Rammeavtalen/leveringsomfanget. Slik innstilling eller reduksjon kan kun foretas på bakgrunn av og i henhold til enighet mellom Partene eller etter tvisten er avgjort med bindende virkning for Partene.

Dersom en tvist i tilknytning til Rammeavtalen ikke blir løst etter forhandlinger, kan Partene forsøke å løse tvisten ved mekling.

Partene kan legge Den Norske Advokatforenings regler for mekling ved advokat til grunn, eventuelt modifisert slik Partene ønsker. Det forutsettes at Partene blir enige om en mekler med den kompetansen Partene mener passer best for tvisten. Den nærmere fremgangsmåten for mekling bestemmes av meklere, i samråd med Partene.

Dersom en tvist ikke blir løst ved forhandlinger eller mekling, kan hver av Partene forlange tvisten avgjort med endelig virkning ved norske domstoler. Oslo tingrett er verneting.